

Üniversite Öğrencilerinin Değer Eğilimleri İle Politik Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Cihat YAŞAROĞLU², Mahmut ÇAKAN³

Özet

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin değer eğilimleri ile politik katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma Bingöl üniversitesinde okuyan toplam 388 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler ilişkisel tarama modeli kullanılarak analizleri yapılmıştır. Gençlerin politik katılım düzeyleri (aktif, sivil, pasif) politik katılım ölçeği ile ölçülmüştür. Gençlerin değer eğilimleri ise Rokeach tarafından geliştirilen “amaç değerler” ve “araç değerler” olmak üzere iki alt boyut ve her bir boyutta 18’er değerden oluşan envanter ile ölçülmüştür. Araştırma bulguları, politik katılımın değerler ile ilgili olduğunu göstermiştir. Amaçsal değerlerden eşitlik, özgürlük ve barış içinde bir dünya değerleri politik düzeylerinden sivil katılım düzeyi ile negatif yönde bir ilişki göstermiştir. Araçsal değerlerden bağımsızlık değeri aktif ve sivil katılım düzeyleri ile negatif yönde ilişki bulunurken, pasif düzey ile bir ilişki bulunamamıştır. Entelektüel değer sadece sivil katılım düzeyi ile ilişkili bulunmuştur ve bu ilişki negatif yöndedir. Sorumlu değerinin politik katılım ile bir ilişkisi bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: üniversite öğrencisi, politik katılım, değer eğilimi

Examining The Relationship Between The Value Tendencies Of University Students And Their Level Of Political Participation

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationship between social psychological variables - values and the level of political participation of university students. The study has been applied to a total of 388 students at Bingöl University. Data obtained from the study have been analysed by using relational screening model. The political participation levels of the youth (active, civil, passive) have been measured by the political participation scale developed by Tola. The value tendencies of youth have been measured by the inventory developed by Rokeach (1967) which has two sub-dimensions, “objective” and “instrumental”, and 18 values in each dimension. The findings of the research have shown that political participation is related to values. Equality, freedom and a world with peace which are objective values has shown a negative relationship with the civil participation of politic levels. While there has been found a negative correlation between the levels of active and civil participation and independence of instrumental values, has not been found correlation with passive level. It has been found that and responsible values are not associated with political participation.

Keywords: univercity student, political participation, values tendencies.

¹ Bu çalışma ikinci yazarın 2017 yılında tamamlamış olduğu tez çalışmasından türetilmiştir.

² Doç. Dr, Bingöl Üniversitesi, cyasaroglu@bingol.edu.tr

³ Öğrenci

GİRİŞ

Politik katılım, çağımızın modern dönemlerinde ülkedeki bireylerin katılımıyla oluşturulmuş bir yönetim gücüdür. Bu gücü elinde bulunduranlar yönetici olan sınıfı ve yönetilenlerin yönetim üzerinde etkisi de politik katılım sürecini oluşturur (Aydın, 2006). Politik katılım, bir ülkede vatandaşların kamusal yaşamı ilgilendiren konulara dâhil olmaları ve bu konulardaki kararları etkilemeleri açısından demokrasinin temel unsurlarından biri olarak görülmektedir. Gençlerin politik katılımına yönelik yapılan değerlendirmelerde birden fazla unsurun etkili olduğu görülmektedir. Bu faktörler; toplumun gençlere yönelik tutumu, gençlerin içinde buldukları koşullar, gençlerin ekonomik ve sosyal haklarının durumu, farklı kimliklere sahip olmaları ve gençlerin politik karar alma süreçlerindeki yerleridir. Gençlerin politik katılımına ilişkin bu faktörlere bakarak gençlerin politik katılımında etkin hale gelmesi için adil ve eşitlikçi çözümlerin ortaya konulması gerekmektedir. Gençlerin ihtiyaçlarının farklılığı ve onların taleplerine uygun katılım türlerinin oluşturulması ya da var olan katılım türlerinin bu ihtiyaç ve talepler doğrultusunda gençlere uygun bir şekilde değiştirilmesi, gençler için eşit yurttaşlığın oluşturulmasına yönelik bir başlangıç noktası oluşturmaktadır. Gençleri doğrudan ilgilendiren siyasi ve toplumsal konularda kendi adına karar alabilme yetkinliğine sahip bireyler olmaları gerekmektedir. Politik katılımı ilgili başka bir duruma bakıldığında ise gençlerin politikaya ilgi duyması, politik konularda bilgilenmesi, gazete okuma ve internetten politik olayları takip etmesi konusunda da genç yaştaki kişiler daha yaşlı kişilerden belirgin bir şekilde farklılıklar göstermektedir. Bu düşüşün açık şekilde görüldüğü yerlerden biri partilerde yapılan siyasettir. Son yirmi yıla yakın tarihe baktığımızda liberal demokrasilerin hakim olduğu ülkelerin pek çoğunda gençlerin siyasi partilere üye olma sayıları azalmaktadır (Yılmaz & Bahçeci, 2014)

Yapılan çalışmalarda, gençlerin seçime katılma oranları ile diğer politik katılımın gerektirdiği davranışlara katılımın düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin Türkiye’de seçim sonuçlarıyla ilgili bir çalışmada, oy verme oranının 1999 ve 2008 seçimlerinde 61.5’tan 48.0’e düştüğü görülmektedir (Arı, 2008). Dünyadan örnek verilecek olunursa Kanada’da yapılan seçime katılım oranı, yaş ilerlemiş kişilerde belirgin bir şekilde daha istikrarlıyken, 30 yaşın altındaki seçmenler arasında katılım oranının daha düşük olduğu görülürken (Blais, 2002) Amerika’daki başkanlık seçiminde ise her dört gençten sadece biri oy kullandığını söylemiştir (Twenge, 2009).

Politik katılımın çeşitli düzeylerinin olduğunu görülmektedir. Bu katılım düzeylerini farklı bir sınıflandırmaya tabi tutan Dahl, dört tür katılım düzeyi belirtmektedir. Bunlar: “İlgi: Siyasal olayları izleme derecesini içermektedir. Önemseme: Siyasal olaylara verilen önem derecesini ifade etmektedir. Bilgi: Siyasal olaylarla ilgili olarak sahip olunan verileri ifade etmektedir. Eylem: Siyasal kararları etkilemek için gösterilen çabaları içermektedir. Dahl, politik katılım açısından toplumu da “politik olmayan tabaka, politik tabaka, iktidar peşinde koşanlar, iktidar sahipleri” olmak üzere dört farklı kategoriye ayırmaktadır (Dahl’den akt. Kapani, 1988). Katılım problemi açısından söz konusu kategoride politik tabaka ile politik olmayan tabaka ayrımının önemli olduğunu belirten Kapani’ye göre politik olmayan tabaka politik olaylar hakkında meraklı, ilgi duyan ve bilgi sahibi olmayan ve eylemde bulunmayan kişilerdir. Ancak bunlarla siyasal tabakalar arasında net bir sınır çizmeye imkân yoktur. Bunun

yanı sıra politikaya karşı ilgisiz olan bir kimsenin de ara ara, geçici ve sınırlı da olsa-bazı konularda siyasal ilgi gösterdiği, seçimlerde oy kullandığı görülebilir (Kapani, 1988). Tola'ya (2007) göre ise politik katılımın üç türü bulunmaktadır. Bunlar; örgütlü olma, tavır alma ve olayları izlemedir. Diğer bir tanımlamada ise örgütlülük yerine aktif katılım, tavır alma yerine sivil katılım ve izleme yerine pasif katılım (Pakhuylu, 2013) tercih edilmiştir.

Bireylerin politik katılıma yönelik tutumları çeşitli sebeplerden dolayı farklılıklar göstermektedir. Politik katılım sürecinde yaş önemli bir faktördür. Bireylerin bazı değerler, inançlar yönelimler, beklentiler ve bir takım tutumlarla karşı karşıya geldiği yıllar ya da dönemler vardır. Birey bu dönemlerde etkinlik gösterebilmesi için bir yaş olgunluğuna sahip olması gerekir. İnsanların toplumsal hayat içinde ilişkilerinde de yaş önemli bir faktördür. Belli bir yaşın altındaki bireylerin toplumsal kararlarda dikkate alınmaması da söz konusu olabilir. Politik katılım sürecinde de gençlerin değil daha çok orta yaş ve yaşlılık dönemindeki bireyler ön planda olduğu görülmektedir. Oysa gençlerin daha enerjik ve zaman açısından politik süreçlere daha elverişli oldukları söylenebilir. Kalaycıoğlu (1983) gençlerin politik karar alma süreçlerinden uzak durduklarını, gençlerin genellikle bir siyasal partiye bağlanmak konusunda tereddüt gösterdiklerini ifade etmektedir. Yaşın ilerlemesine bağlı olarak bireylerin politik tercihlerinde tutarlılık görülmekte ve siyasal yaşama katılması daha düzenli bir kalıba oturmaktadır.

Cinsiyet söz konusu olduğunda bütün toplumlarda cinsiyete dayalı bir eşitsizlik ve rol farklılaşması söz konusu olduğu söylenebilir. Siyasal yaşamda da bu rol farklılığı kendini göstermektedir. Söz konusu farklılaşma daha çok erkeklerin politik karar alma süreçlerinde etkili oldukları şeklindedir. Erkeklerin siyasi hayattaki sınırları genişlerken kadınlar için aynı şey söylenemez (Baykal, 1970). Örneğin 2008'de dünyada meclis üyelerinin yalnızca yüzde 28'i kadınlardan oluşmuştur. 2005 yılında politikadaki kararlarda idam cezasını kadınlara oranla erkeklerin daha fazla desteklediği görülmüştür. Bir başka araştırmada ise erkeklerin kadınlara göre siyasi adayları (muhafazakâr) destekleme olasılıkları daha yüksek (Myers, 2015) bulunmuştur.

Politik katılımı etkileyen unsurlardan biri de örgütsel yapılanmalardır. Kişiler politikaya olan ilgilerini dernek, vakıf, sendika, siyasi parti ve siyasi örgütlenmelere üyelik yoluyla yansıtabilirler. Çünkü bireyler kendi politik fikirleri doğrultusunda bu örgütsel yapılara üye olmaktadırlar. Örgütsel kuruluşlara üyelik yasa ile düzenlenmiş olup yapılan yasal düzenlemeler de politik katılım üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak etkilidir. Politik katılım konusunda düzenlemelerin olduğu demokrasinin geliştiği, özgürlüklerin arttığı ülkelerde politikaya katılımın arttığı görülmektedir.

Gençlerin politik katılımını etkileyen (Barnea & Schwartz, 1998) ve oy kullanmada da etkili olan bir başka faktör ise değerdir. Rokeach'a göre sosyal bilimlerde değer çok önemli bir rol oynar. Çünkü değerlerin birçok alanı etkilediği gibi politik düşüncüyü de etkilediği ve doğrudan bireylerin davranışları üzerinde etkisi olduğu düşünülür (Yayın, 2011). Yayın, (2011) değerlerin toplumsal politikaların çeşitli biçimleri, tutum ve düşünce biçimi oluşturmada bir temel niteliği taşıdığını iddia eder. Çünkü değerler; politik inançların özüne, tutum ve düşüncelerden daha yakındır. Aynı zamanda değerler bize insanların neden politik süreçlere katıldığının anlaşılmasında kapsamlı bir bakış açısı kazanmamızı sağlar. Rokeach, bireylerin sahip oldukları değerlerin onların belirli bir

politik ya da dini ideolojiyi tercih etmesine kılavuzluk edeceğini öne sürer. Bireyler sahip oldukları değerlerin bireyin hangi politik eğilimde bulanacağına hangi dini faaliyetlere katılacağına değerlerin etkili olduğunu söylenebilir. İnsan biyo-psiko-sosyal bir varlık olarak kendine ait algılarıyla dünyayı anlar, anlamlandırır ve yargılar. Bu algıları şekillendiren etmenlerden biri de değerlerdir (Çalışkur, 2010). Dilmaç ve Bircan (2014) değeri kişinin içinde bulunduğu topluma veya gruba uyum sağlaması için nasıl davranması gerektiği noktasında bireye rehberlik ettiğini ve bireyin daha huzurlu ve mutlu olmasını sağladığını ifade etmektedir.

Literatürde, politik katılımı belirlemek amacıyla birçok araştırma yapılmıştır (Barnea ve Schwartz, 1998; Ergil, 1980; Fahmy, 1998; Kışlalı, 1987; Melo ve Sockemer, 2014; Ozankaya, 1966; Pakhuylu, 2013; Parlak, 1999; Tola, 2007; Yıldız, 2015). Ancak bu araştırmalar içerisinde, özellikle değerler ile politik katılım arasında ilişki arayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma; gençlerin politik katılımlarıyla psikolojik boyutu olan değer arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel problem cümlesi ise “Çeşitli değişkenlere (yaş, cinsiyet, ailenin politik yapısı) göre gençlerin politik katılım düzeyleri (aktif sivil pasif) farklılık göstermekte midir?” ile “Gençlerin politik katılımları (aktif, sivil, pasif) ile değerleri arasında nasıl bir ilişki vardır?”

Yapılan araştırmalar çeşitli değişkenler bağlamında farklı örneklem gruplarının politik katılım düzeyleri incelenmiştir. Ancak değer eğilimleri ile politik katılım düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin değer eğilimleri ile politik katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Çalışmanın ana problem cümlesini “Gençlerin eğer eğilimi ile politik katılım düzeyleri arasındaki ilişki nasıldır?” oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma desenlerine uygun olarak tasarlanmıştır. İlişkisel tarama araştırmaları iki ya da daha fazla değişkende gözlemlenen değişimin değişkenlere müdahale etmeden diğer değişkenden kaynaklandığının ortaya koymasını sağlamaktadır. İlişkisel araştırmalar değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyip var olan ilişki düzeyini ortaya koymaktadır (Can, 2013). Bu çalışma değer eğilimleri ile politik katılım değişkeni arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladığı için bu desen uygun görülmüştür.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evreni 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Bingöl Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın nicel veri toplama sürecinde tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklemin seçildiği grubun tümü ise evreni temsil eder. Tesadüfi örneklemede evrene girebilen herkes eşittir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2007). Örneklem grubu, yaşları 18 ile 30 yaş arasında değişen toplamda 388 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır.

Veri toplama araçları

Araştırmanın veriler iki farklı ölçekle toplanmıştır. Politik katılım düzeyini belirlemek için Tola'nın (2007) geliştirdiği Politik Katılım Ölçeği (PKÖ), değer eğilimlerini belirlemek amacıyla ise Rokeach Değer Envanteri kullanılmıştır.

Politik katılım ölçeği

Tola'nın (2007) geliştirdiği PKÖ, 21 maddeden oluşmakta ve 3 farklı katılım türünü (örgütlülük, tavır alma ve izleme) ölçmektedir. Pakhuylu (2013) tarafından 6 madde dâhil edilen ölçek nihai haliyle 27 maddeden oluşmaktadır. Bu haliyle katılımın üç farklı türü olan aktif katılım, sivil katılım ve pasif katılım boyutlarından oluşmaktadır. Beşli likert tipi olan envanterde cevap veren kişilerin görüşleri 1 ile 5 arasında derecelendirmeleri istenmektedir (1. Madde bu durumu hiç uymadığını, 5. Madde ise bu durumun ona en fazla uygun olana durumu ifade etmektedir.). Yüksek puan yüksek politik katılımı ifade etmektedir.

Yapılan faktör analizinde üç faktörlü yapı, toplam varyansın %56'sı açıklamıştır. Birinci faktör toplam varyansın %42.78'ini açıklamakta ve öz değeri ise 11.55 olarak tespit edilmiştir. İkinci faktör için açıklanan varyans %7.94 ve öz değeri 2.14; üçüncü faktör ise varyansın %5,83'ünü açıklamakta ve öz değeri 1.57 olarak bulunmuştur. Faktörlerin yük değerleri incelendiğinde ise birinci faktörün yük değerleri .553 ile .791 arasında, ikinci faktörün yük değeri .619 ile .740 arasında üçüncü faktörün yük değeri ise .552 ile .793 arasında bulunmuştur.

On iki maddeli birinci faktör için Cronbach's alfa iç tutarlık katsayısı .930, altı maddeli ikinci faktör .852 ve dört madde den oluşan üçüncü faktör için ise .755 olarak hesaplanmıştır. Toplam faktör için Cronbach's alfa değeri ise .936 olarak bulunmuştur.

Rokeach değer envanteri

Rokeach (1967) tarafından geliştirilen bu envanterde "amaçsal" ve "araçsal" değerler olmak üzere iki alt boyut ve her bir boyutta 18'er değer yer almaktadır. İki ayrı listeden oluşan değerler, katılımcılardan önem sırasına göre 1'den 18'e kadar değerleri sıralamaları istenmektedir. Araçsal ve amaçsal değerler listesi birbirinden farklı olarak puanlanmakta ve iki farklı değer türü puanı elde edilmektedir. Amaçsal değerler, yaşamın temel amaçlarını, araçsal değerler ise, bu amaçlara ulaşmada benimsenen davranış tarzlarını ifade etmektedir (Rokeach, 1973). Bu çalışmada amaçsal ve araçsal değerlerden ilk üç ve son üç sıradaki değerler üzerinden analiz yapılmıştır.

Veri toplama süreci

Veri toplamak için Bingöl Üniversitesinde okuyan 388 öğrenciye yüz yüze anket yapılmıştır. Anketi dolduran katılımcılara ankete kişisel bilgilerini ve kimlik numaralarını yazmamaları istenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların sadece araştırma amaçlı kullanılacağı konusunda katılımcılar bilgilendirilmiştir. Araştırma bittikten sonra katılımcılara istendiği takdirde kendilerini araştırmanın sonuçları hakkında bilgilendireceği söylenmiştir.

Veri analizi

Veriler SPSS 23 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Araştırmada problem cümlelerine cevap bulmak için veriler uygun istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Toplam verileri ortaya çıkarmak için betimsel analiz yapılmıştır. Bu veriler tablolaştırılarak analizde geçerli yüzde, ortalama standart sapma değeri ve sorulara cevap veren katılımcı sayısı ortaya konmuştur. Verilerin normal dağılımını test etmek için “Kolmogorov Smirnov” testi kullanılmıştır. Verilerin normal dağılmadığı görülmüş ve nanparametrick testler kullanılmıştır. Politik katılım türleriyle cinsiyet ve ailenin siyasi durumu arasındaki değişkenler arasında Mann Whitney U testi, politik katılım ile yaş arasındaki puanlar için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Politik katılım türleriyle değer değişkenleri arasındaki ilişkiyi test etmek için sperman korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Temel değişkenlere ait betimleyici istatistikleri

Tablo 1’de araştırmanın temel değişkenlerine ait ortalamalar ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Bu değişkenler politik katılım türleri olan; aktif katılım, sivil katılım ve pasif katılımıdır. Amaçsal değerlere ait olan ahiret selameti, barış içinde bir dünya, eşitlik, özgürlük ve ulusal güvenlidir. Araçsal değerlere ait olan bağımsız, hırslı, entelektüel ve sorumlu değerlerdir.

Tablo 1. Temel Değişkenlerin Ait Betimsel İstatistikleri

	Temel değişkenler	Ortalama ($\bar{X}$)	Standart sapma (SS)
Katılım Türleri	Aktif katılım	2.28	1.01
	Sivil katılım	2.30	1.06
	Pasif katılım	3.28	1.05
Amaçsal Değerler	Ahiret selameti	5.15	5.92
	Barış içinde bir dünya	5.44	4.67
	Özgürlük	7.60	4.95
	Eşitlik	7.57	4.59
	Ulusal güvenlik	10.77	5.27
Araçsal Değerler	Bağımsız	5.88	5.52
	Entelektüel	10.46	4.97
	Hırslı	11.83	4.91
	Sorumluluk	8.61	4.87

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışmanın temel değişkenlerin ortalama ve standart sapmalarına bakıldığında araştırmaya katılanların aktif katılım puanlarının ortalama ($\bar{X}$) 2.28, ile “katılmıyorum” değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların aktif katılımı yeterli düzeyde göstermedikleri şeklinde bulunmuştur. Sivil katılım puanları; ortalama ($\bar{X}$) 2.60 ile “düşük derece katılım” değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin yeterli düzeyde sivil katılım göstermedikleri şeklinde değerlendirilmektedir. Son olarak ortalama ($\bar{X}$) 3.28 olan pasif katılım puanı da “orta derece katılım” değerlendirme aralığında olduğu görülmektedir. Bu da katılımcıların pasif katılım düzeylerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Amaçsal değerlere ait ortalamalar ise; ahiret selameti için ($\bar{X}$) 5.15, barış içinde bir dünya değeri için ($\bar{X}$) 5.44, eşitlik değeri için ($\bar{X}$) 7.57, özgürlük değeri için ortalama ($\bar{X}$) 7.60 ve ulusal güvenlik değeri için ise ortalama ($\bar{X}$) 10.77 olarak bulunmuştur.

Araçsal değerler katılım puanlarına bakıldığında; bağımsız değerinin ortalama ($\bar{X}$) 5.88, entelektüel değerinin ortalama ($\bar{X}$) 10.46, hırslı değerinin ortalama ($\bar{X}$) 11.83 ve sorumlu değerinin ise ortalama ($\bar{X}$) 8.61 puana sahip olduğu görülmektedir.

Yaşa göre politik katılım düzeyleri

Politik katılım türleriyle (aktif, sivil, pasif) yaş arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla bu değişkenler arasındaki anlamlılık testi yapılmış ve sonuçları tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Yaşa Göre Politik Katılım Düzeylerinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılım türleri	Yaş aralığı	n	Sıra ortalama	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Aktif katılım	18-20 (A)	106	186,97	3	1,053	,788	YOK
	21-23(B)	169	196,24				
	24-27(C)	86	195,45				
	27+ (D)	27	210,15				
Sivil katılım	18-20 (A)	106	177,40	3	15,795	,001*	A-D B-D C-D
	21-23(B)	169	188,68				
	24-27(C)	86	203,14				
	27+ (D)	27	270,20				
Pasif katılım	18-20 (A)	106	164,70	3	19,099	,000*	A-B A-C A-D B-D C-D
	21-23(B)	169	194,86				
	24-27(C)	86	209,00				
	27+ (D)	27	263,02				

* p<.05

Tablo 2’de dört farklı yaş grubuyla politik katılım türleri arasında anlamlı fark aranmıştır. Sıra ortalaması, anlamlılık derecesi, kay kare değeri ve anlamlılık testleri Kruskal Wallis Testi ile yapılmıştır. Gruplar arası anlamlı farkı belirlemek için ise Mann Whitney testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Mann Whitney testi sonucunda politik katılım türlerinden aktif katılım ile yaş arasında ilişki bulunamamıştır. Sivil katılım boyutunda 18-20 (A) ile 21-23 (B) yaş grupları arasında 21-23 yaş aralığında bulunan öğrenciler lehine; 21-23 (B) ile 27 yaş ve üzeri (D) yaş grupları arasında 27 yaş ve üzeri olan öğrenciler lehine; 24-27(C) ile 27+(D) arasında ise 27 yaş ve üzeri öğrenciler lehine sonuçlar bulunmuştur. Pasif katılım alt boyutunda ise 18 – 20 ile 21 – 23 ve 24 - 27 yaş grupları arasında 18 – 20 yaş arası gençlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer yandan tüm yaş gruplarının da ayrı ayrı 27 yaş ve üzeri öğrenci grubuna göre daha pasif bir katılım gösterdikleri bulunmuştur.

Cinsiyete göre politik katılım düzeyleri

Politik katılım türleriyle (aktif, sivil, pasif) cinsiyet arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla bu değişkenler arasındaki anlamlılık testi hesaplanmıştır ve sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Politik Katılım Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Katılım türleri	Cinsiyet	n	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Aktif Katılım	Erkek	183	200.21	36668.00	16798.000	,165
	Kadın	200	184.49	36898.00		
Sivil Katılım	Erkek	183	205.95	37689,50	15746.500	,018 *
	Kadın	200	179.23	35846,50		
Pasif Katılım	Erkek	183	201.08	36798,00	16638.000	,124
	Kadın	200	183.69	36738,00		

*p<.05

Tablo 3'te cinsiyete göre politik katılım türleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya kaymak için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları görülmektedir. Yapılan test sonucunda cinsiyete göre aktif katılım ve pasif katılım türlerinde anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Sivil katılım türünün ise cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Erkeklerin sivil katılımı (ortalama: 205.95) ile kadınların sivil katılımı (ortalama: 179.23) arasında erkekler lehine istatistiksel bir fark olduğu görülmüştür (U: 15746.500, p<.05). Bu farka göre erkekler kadınlara göre daha çok sivil katılım göstermektedirler.

Ailenin siyasi yapı üyeliğine göre politik katılım düzeyleri

Politik katılım türleriyle gençlerin ailelerindeki kişilerin siyasi yapısının politik katılım üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bu değişkenler arasında anlamlılık testi hesaplanmıştır ve sonuçları tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ailenin Siyasi Yapı Üyeliğine Göre Politik Katılım Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Üyelik	n	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	u	p
Aktif Katılım	Evet	56	260.11	14566.00	5622.000	,000*
	Hayır	332	183.43	60900.00		
Sivil Katılım	Evet	56	228.29	12784.50	7403.500	,015*
	Hayır	332	188.80	62681.50		
Pasif Katılım	Evet	56	218.38	12229.50	7958.500	,084
	Hayır	332	190.47	63.236.50		

*p<.05

Tabloda 4'de görülebileceği gibi kişilerin ailesinin siyasi yapı ile olan ilişkisi ile politik katılım türleriyle arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya kaymak için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Test sonucunda aktif ve sivil katılım türleriyle ailenin siyasi yapı ile olan ilişkisi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Aktif katılım türü ile kişilerin ailesinde bir siyasi yapıya üye olanlar arasında (evet ortalama: 260.11 ve hayır ortalama: 183.43) istatistiksel olarak bir fark gözlemlenmiştir (U.5622.00, p<.05). Bu fark evet diyenlerin daha çok aktif katılım gösterdiklerini ifade etmektedir. Başka bir deyişle ailesinde siyasi parti üyeliği olan kişilerin daha fazla aktif katılım göstermektedirler.

Kişilerin ailesinde bir siyasi yapıya üye olanlar arasında da (evet ortalama: 228.29 ve hayır ortalama: 188.80) sivil katılım türü anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (U: 7403.500, $p<.05$). Bu farka göre ailesinde siyasi bir yapıya üye olanların daha fazla aktif katılım göstermektedirler. Ancak ailenin siyasi yapısı değişkenine göre pasif katılım türünün anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Politik katılım ile değerler arasındaki ilişkiler

Bu çalışmada politik katılım türleriyle amaçsal ve araçsal değerler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Amaçsal değerler barış içinde bir dünya, özgürlük ve eşitlik; araçsal değerler bağımsız, entelektüel ve sorumluluk değerleridir.

Politik katılım ile amaçsal değerler arasındaki ilişki

Politik katılım türleriyle ilk üç sırada yer alan Barış İçinde Bir Dünya, Eşitlik Ve Özgürlük değerler arasındaki korelasyon hesaplanmıştır ve sonuçlar tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Amaçsal Değerlerden “Barış İçinde Bir Dünya”, “Eşitlik” ve “Özgürlük” Değerleri İle Politik Katılım Türleri Arasındaki Korelasyonlar

Değerler	Aktif Katılım		Sivil Katılım		Pasif Katılım	
	r	p	r	p	r	p
Barış içinde bir dünya	-081	109	-112	027*	-094	065
Eşitlik	-065	204	-119	019*	-003	946
Özgürlük	-070	167	-183	000*	-041	416

* $p<.05$

Tablo 5’te görüldüğü gibi barış içinde bir dünya, eşitlik ve özgürlük değerleri ile politik katılım türleri arasındaki korelasyon incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda bu değerler sadece sivil katılım düzeyleri ile ilişkili bulunmuştur. Barış içinde bir dünya ($r= 0.-112$, $p<.05$) eşitlik ($r= 0.-119$, $p<.05$) ve özgürlük ($r= 0.-183$, $p<.05$) değerleri ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Politik katılım ile araçsal değerler arasındaki ilişki

Politik katılım türleriyle (aktif, pasif, pasif) bağımsız, entelektüel ile sorumlu değerleri arasındaki korelasyon hesaplanmıştır ve sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Bağımsız, Entelektüel ve Sorumlu Değerleri İle Politik Katılım Türleri Arasındaki Korelasyon

Değerler	Aktif		Sivil		Pasif	
	r	p	r	p	r	p
Bağımsız	-112	027*	-144	005*	027	603
Entelektüel	-092	069	-125	014*	-049	331
Sorumlu	-021	673	-012	812	-081	113

Bağımsız ve entelektüel değerleri ile politik katılım türleri arasındaki korelasyon sonucunda bağımsız değeri aktif katılım ve ($r= 0.-112$, $p<.05$) sivil katılım ile ($r= 0.-144$,

$p < .05$) de negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Entelektüel değeri sadece sivil katılım ile ilişki bulunmuştur ($r = 0.125$, $p < .05$) ve bu ilişki negatif yönlü bir ilişkidir. Sorumlu değerleri ile politik katılım türleri arasındaki korelasyon incelenmiş, hırslı ve sorumluk sahibi değerleri ile politik katılım düzeyleri anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin politik katılım düzeylerine ilişkin betimsel istatistiklere göre öğrencilerin yeterli düzeyde aktif katılım göstermemekte, düşük derecede sivil katılım ve orta derecede pasif katılım göstermektedirler.

Araştırmanın bulgularına göre gençlerin yaşları ile politik katılımın türlerinden anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında Parlak (1999)'ın da ifade ettiği gibi gençlerin politikaya bağlanma konusundaki kaygılarından dolayı, aktif politik katılımdan uzak durmalarının da etkili olduğu söylenebilir. Aktif politik katılımı etkileyen bir başka durum ise gençlerin doğdukları yıllarda yaşanan olayların etkili olduğunu söyleyebiliriz. Ülkemizde 1970'lerin sonunda yaşanan sağ- sol olayları, 1990'ların başında olan siyasi olaylar yaşanmıştır. Melo ve Stockemer (2014) yaptığı araştırmada ise 1970'lerin sonu ile 1990'ların başında doğan bireyler, gösteriler ve dilekçeler gibi doğrudan eylem biçimlerine girme ihtimalleri önemli derecede yüksektir. Bu duruma dayanarak politik olayların olduğu dönemde doğan gençlerin politikaya aktif olarak katılabilecekleri söylenebilir. Çam'a (2002) göre yaş dağılımı literatürle tutarlı bir şekilde artarsa yaş ile politik katılımın tüm boyutları arasındaki ilişkilerin ortaya çıkması beklenir. Sivil katılım ile yaş gurupları arasında 18-20 ile 24-27 yaş gurupları arasında bir ilişki bulunmadığı diğer yaş gurupları ile karşılaştırmaya bakıldığında ise anlamlı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkta yaş arttıkça politik katılımın da arttığını görmektedir. Yaşın doğrusal olarak sivil katılım ile anlamlı farklılığın çıkmamasının sebebi yaş dağılım guruplarından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Pasif katılım ile yaş gurupları arasındaki ilişkiye baktığımızda yaş arttıkça pasif katılım artmaktadır. Kişilerin olgunluk düzeyi arttıkça politik katılım da artmaktadır. Kalaycıoğlu (1984), yaşın ilerlemesine bağlı olarak bireylerin politik tercihlerinde tutarlılık görülmekte ve politik yaşama katılması daha düzenli bir kalıba oturmaktadır. Bir başka noktadan pasif katılım ile yaş ilişkisine bakıldığında ise Parlak (1999); gençlerin imza veya boykot gibi politik aktiviteleri tercih etmektedirler. Bu bağlamda gençlerin politik katılım da daha güvenilir katılım türünün tercih ettiklerini söylenebilir.

Politik katılımın sivil katılım alt boyutunda cinsiyete göre erkeklerin lehine anlamlı bir farklılık vardır. Başka çalışmalarda da erkeklerin siyasi partilerin miting ve aktivitelerine katılımının kadınlara göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Tatar, 1997, Yıldız, 2015). Bu durum kadınların erkeklere göre politikayı daha geriden takip ettiğini göstermektedir. Kadınlar ve erkeklerdeki bu farklılıkları kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerinden (kadının anne olup çocuk bakma beklentisi) dolayı, erkeklerin politik konularda ön planda olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Tola (2007) yaptığı araştırmada ise cinsiyet ile aktif ve pasif katılım arasında bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada ise Tola (2007)'dan farklı olarak cinsiyetin katılım sivil türü ile ilişkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Ailesinde herhangi bir siyasi yapıya üye olan öğrenciler hem daha fazla aktif katılım hem de sivil katılım göstermektedirler. Ergil (1980) yaptığı çalışmada gençlerin ailelerinde politikayla ilgili olan kişilerin olması gençlerin politik katılımı yakından ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu duruma etki eden faktörlerin ise toplum yapısından kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü Türkiye’de kentte ya da kırdaki yaşayan ailelerde otorite konusunda benzerlikler görülmektedir. Bu ailelerin çoğu çekirdek aile olduğu halde, aile içi ilişkilerdeki konularda geniş aile yapısındaki otorite ilişkileri hâkim olmaktadır (Timur, 1972). Aile yapımızdaki bu ilişkilerin olması politikaya katılımında da benzer durumun ortaya çıkmasında etkili olduğunu söylenebilir.

Araştırmanın sonucunda amaçsal değerler ile politik katılım türleri barış içinde bir dünya, eşitlik ve özgürlük değerleri ile politik katılımın sadece sivil türü arasında negatif yönde zayıf bir korelasyon vardır. Seküler ve popülist düşünceleri içeren değerlerden barış içinde bir dünya değerlerinin politik katılımı olumsuz yani negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu değerleri önemseyen bireylerin faaliyetlerinin sloganik ve popüler düzeyde oldukları, buna göre tutum gösterdikleri söylenebilir. Meydanlarda slogan atan barış, özgürlük ve eşitlik isteyen grupların politik katılım düzeyleri görüldüğü gibi olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Araçsal değerler ile politik katılım ilişkisine baktığımızda bağımsız değeri ile politik katılımın sivil ve pasif türü arasında negatif yönde zayıf bir korelasyon vardır. Kişinin bağımsızlık değerini önemsemesine paralel olarak politikadan uzaklaştığını görmekteyiz. Bu kişiler politikaya bağlanmak istememektedirler. Entelektüel değer ile politik katılım türlerinden sivil ve pasif türü ile olumsuz bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, entelektüel bireylerin politikadan uzak durduğunu göstermektedir. Sorumlu değeri ile politik katılım arasında ise herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

KAYNAKÇA

- Arı, H. (2008). *Türk Gençliğin Siyasal Tutumları Araştırması Raporu*. http://www.ari.org.tr/pdfs/08_02.pdf adresinden erişildi (5 Aralık 2016 tarihinde erişildi.)
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış*, (7).
- Aydın, M. (2006). *Siyasetin sosyolojisi: bir sosyal kurum olarak siyaset*. İstanbul: Açılım kitap.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Blais, A. (2002). Why is there so little strategic voting in Canadian plurality rule elections?. *Political Studies*, 50(3), 445-454.
- Barnea, M. F., & Schwartz, S. H. (1998). Values and voting. *Political Psychology*, 19(1), 17-40.
- Can, A. (2013). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çam, E. (2002). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çalışkur, A. (2010). *Psikolojide Değer Ve Gençlik*. İstanbul: Papatya.
- Dilmaç, B & Bircan, B. H. (2014). *Değerler ve değerler psikolojisi*. Ankara: Pegem.

- Ergil, D. (1980). *Yabancılaşma ve siyasal katılma*. Ankara: Olgaç Yayınları.
- Erikson, E. (1980). *Identity and Life Cycle*. New York: Norton&Company,Inc.
- Fahmy, E. (1998). Young people's political participation-results from a 1996 MORI Omnibus survey. *Radical Statistics*, 70, 18-25.
- Fichter, J. (1999). *Sosyoloji nedir?*.(Çev. Çelebi, N) Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı siyasal katılma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Kapani, M. (1988). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kışlalı, A. T. (1998). *Siyasal sistemler* (Dördüncü Baskı). Ankara: İmge Kitapevi.
- Melo, D. F. & Stockemer, D. (2014). Age and political participation in Germany, France and the UK: A comparative analysis. *Comparative European Politics*, 12(1), 33-53.
- Myers, D. G. (2015). *Sosyal psikoloji*. (S. Akfırat, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ozankaya, Ö. (1966). *Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimi*. Ankara Üniversitesi, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Pakhuylyu, S. (2013). Social psychological variables affecting political participation of youth in turkey, *Unpublished Doctoral Dissertation*, Middle East Technical University.
- Parlak, İ. (1999). Türkiye’de Gençlik Ve Siyaset H. Ü Beytepe Kampüsü örneği, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. *International Society of Political Psychology*.
- Tatar, T. (1997). *Siyasal sistem ve siyasal davranış*. İstanbul: Turan Yayıncılık.
- Timur, S. (1972). *Türkiyede Aile Yapısı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Tola, Ö. (2007). Türkiye’de üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin incelenmesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Twenge, J. M. (2009). *“Ben” nesli: Bugünün gençleri niçin bu kadar özgüvenli ve iddialı fakat bir o kadar da depresif ve kaygılı*. İstanbul: Kaknüs yayınları
- Yayın, B. E. (2007). Değerler, iletişim davranışı ve politik katılım. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (30).
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2007). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Yıldız, M. M. (2015). Gençlik ve siyasal katılım. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Yılmaz, V. & Bahçeci, D. (2014). *Gençlerin Siyasi Katılımı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.